

REKOMENDACIJOS PEDAGOGAMS IR TĖVAMS, UGDANTIEMS VAIKUS, TURINČIUS EMOCIJŲ, ELGESIO IR SOCIALINĖS RAIDOS SUTRIKIMŲ

Parengė Pasvalio rajono savivaldybės
Pedagoginės psichologinės tarnybos
vyresnioji specialioji pedagogė, specialiojo ugdymo konsultantė
Inga Kaulinskienė (2010).

Kaip atpažinti vaikus, turinčius emocijų, elgesio bei socialinės raidos sutrikimų?

- ❖ Dažnai nenustygs, mosuoja rankomis ar kojomis, rangosi kėdėje (paaugliams tai gali pasireikšti tik subjektyviais nerimo pojūčiais).
- ❖ Sunku sėdėti ramiai, kai to reikalaujama.
- ❖ Lengvai išsiblaško nuo pašalinių dirgiklių.
- ❖ Sunku sulaukti žaidimų eilės ir pan.
- ❖ Dažnai skuba atsakyti į klausimus, nors dar nebaigiama paklausti. Sunku laikytis kitų instrukcijų (ne dėl priešiško elgesio ar nesugebėjimo suprasti), todėl, pvz., nepavyksta pabaigti namų darbų.
- ❖ Sunku sukaupti dėmesį atliekant tam tikras užduotis ar žaidžiant.
- ❖ Dažnai pereina nuo vienos nepabaigtos veiklos prie kitos.
- ❖ Sunku žaisti tyliai.
- ❖ Dažnai pernelyg daug kalba.
- ❖ Dažnai trukdo kitiems, pvz., įsikiša į kitų vaikų žaidimus.
- ❖ Dažnai atrodo, kad neklauso, kas yra sakoma.
- ❖ Dažnai pameta daiktus, būtinus užduotims ar veiklai mokykloje, namuose (žaislus, pieštukus, knygas, užduotis).
- ❖ Dažnai imasi fiziškai pavojingos veiklos, neatsižvelgdamas į pasekmes (ne dėl nuotykių ieškojimo), pvz., nežiūrėdamas išbėga į gatvę.
- ❖ Gali turėti kalbos vystymosi ir motorikos sutrikimų.
- ❖ Gali būti nervingi, irzlūs, agresyvūs.
- ❖ Klasėje instrukcijas supranta, jeigu sugeba susikaupti. Gali suprasti tik dalį informacijos. Dažniausiai būdingas fragmentiškas informacijos priėmimas.
- ❖ Skaitydami, rašydami ir nurašinėdami daro daug nedėmesingumo klaidų: sukeičia, praleidžia raides, žodžius, daug taiso. Klaidų pobūdis ir kiekis nepastovūs, priklauso nuo dėmesio koncentracijos ir veikos organizavimo tuo metu. Nurašinėdami, perrašinėdami gali daryti daugiau klaidų, negu rašydami diktantą.

Kaip pedagogai gali padėti?

- ❖ Nurodymai turi būti aiškūs ir tikslūs.
- ❖ Duodami užduotis žodžiu, palaikykite akių kontaktą.
- ❖ Supaprastinkite ir išskaidykite užduotis.
- ❖ Įsitikinkite, kad prieš pradėdamas užduotį, vaikas ją gerai suprato.
- ❖ Jei reikia pakartoti užduotį, darykite tai ramiai, „pozityviu“ balsu.
- ❖ Dauguma šių vaikų nelinkę prašyti pagalbos, todėl skatinkite vaiką tai daryti.
- ❖ Teikite pagalbą ilgesnį laiką ir daugiau nei kitiems vaikams.
- ❖ Daugiau laiko skirkite užduočių atlikimui.
- ❖ Paaiškinkite vaikui užduoties atlikimo etapus (veiksmų eiliškumas, kiekvieno veiksmo esminiai bruožai, veiksmo svarba ir t.t.)

- ❖ Skirkite tik vieną užduotį vienu metu.
- ❖ Venkite ilgų nurašinėjimo, perrašinėjimo užduočių.
- ❖ Nuolat stebėkite ir tikrinkite.
- ❖ Laikykitės geranoriško ir paremiančio tono.
- ❖ Suteikite vaikams galimybę su nauja užduotimi ar reikalavimais susipažinti ir žodžiu, ir raštu.
- ❖ Veskite kasdienių užduočių sąsiuvinį.
- ❖ Modifikuokite užduotis. Pasitarkite su specialiaisiais pedagogais, kad nustatytumėte stipriąsias ir silpnąsias vaiko puses. Jei reikia pritaikykite individualią mokymo programą.

Kaip tėvai gali padėti savo vaikams?

- ❖ Į vaiko impulsyvumą reaguokite geranoriškai, nuosekliai paaškindite elgesio taisykles.
- ❖ Skatinkite už pabaigtus darbus.
- ❖ Itin judriems, impulsyviems vaikams būtina dienotvarkė, svarbius dalykus priminti galima paveikslėliais ar rašteliais. Užrašykite, ką jis turi padaryti, nes žodinius pavedimus jis dažniau pamiršta.
- ❖ Būtinai maži apdovanojimai už teisingą elgesį.
- ❖ Namų aplinka turi būti rami ir geranoriška. Vaiko kambaryje neturi būti daug ryškiaspalvių daiktų.
- ❖ Numatykite aplinką namų ruošai, raskite vietą, kur mažiausiai blaškomas vaiko dėmesys.
- ❖ Naudokite „maskuojantį triukšmą“ (pvz. švelnią, ramią muziką), tai gali padėti vaikui užmigti, ruošti namų darbus ir pan.
- ❖ Įsitikinkite, ar tikrai vaikas suprato, ką jis turi padaryti, atlikti.
- ❖ Skirtą darbą ar veiklą dalykite į atskirus etapus, atskirus veiksmus. Mokykite patį vaiką tai daryti.
- ❖ Atliekant sunkias ar ilgas užduotis, darykite trumpas, aktyvias pertraukėles.
- ❖ Sudarykite sąlygas judėti: žaidimai gryname ore, judrūs būreliai.
- ❖ Venkite taikyti fizinio aktyvumo ribojimą kaip bausmę.
- ❖ Šiuos vaikus būtina nuolat kontroliuoti, girti, stebėti, skirti jiems papildomos veiklos.
- ❖ Šie vaikai sunkiai planuoja laiką, todėl visada reikia priminti, kada jie turi grįžti namo, ar ką turi padaryti.
- ❖ Hiperaktyviems vaikams būtina riboti televizorių ir kompiuterinius žaidimus.
- ❖ Vaikas privalo turėti pareigų ir namuose, ir grupėje, klasėje.

Naudota ir rekomenduojama literatūra:

- Bixon, L. „Vaikų su sensoriniais sutrikimais ugdymo ypatumai mokykloje ir namuose“ seminaro medžiaga. 2010.
- Hallahan, D. P., Kauffman, M. J. Ypatingieji mokiniai. V., 2005.
- Monkevičienė, O., Mano vaikai. Priešmokyklinis vaiko ugdymas. K.: Šviesa, 2003.
- V. Norkuvienė, I. Simonavičienė. Pabendrauk su manimi... patarimai tėvams. 2004
- Žukauskienė, R. kodėl vaikai neklauso? V., 2001.
- Tomėnienė, L. ir kt. Metodinės rekomendacijos bendrojo lavinimo mokyklų pedagogams, ugdančioms specialiujų poreikių moksleivius. Liucijus. 2006.